

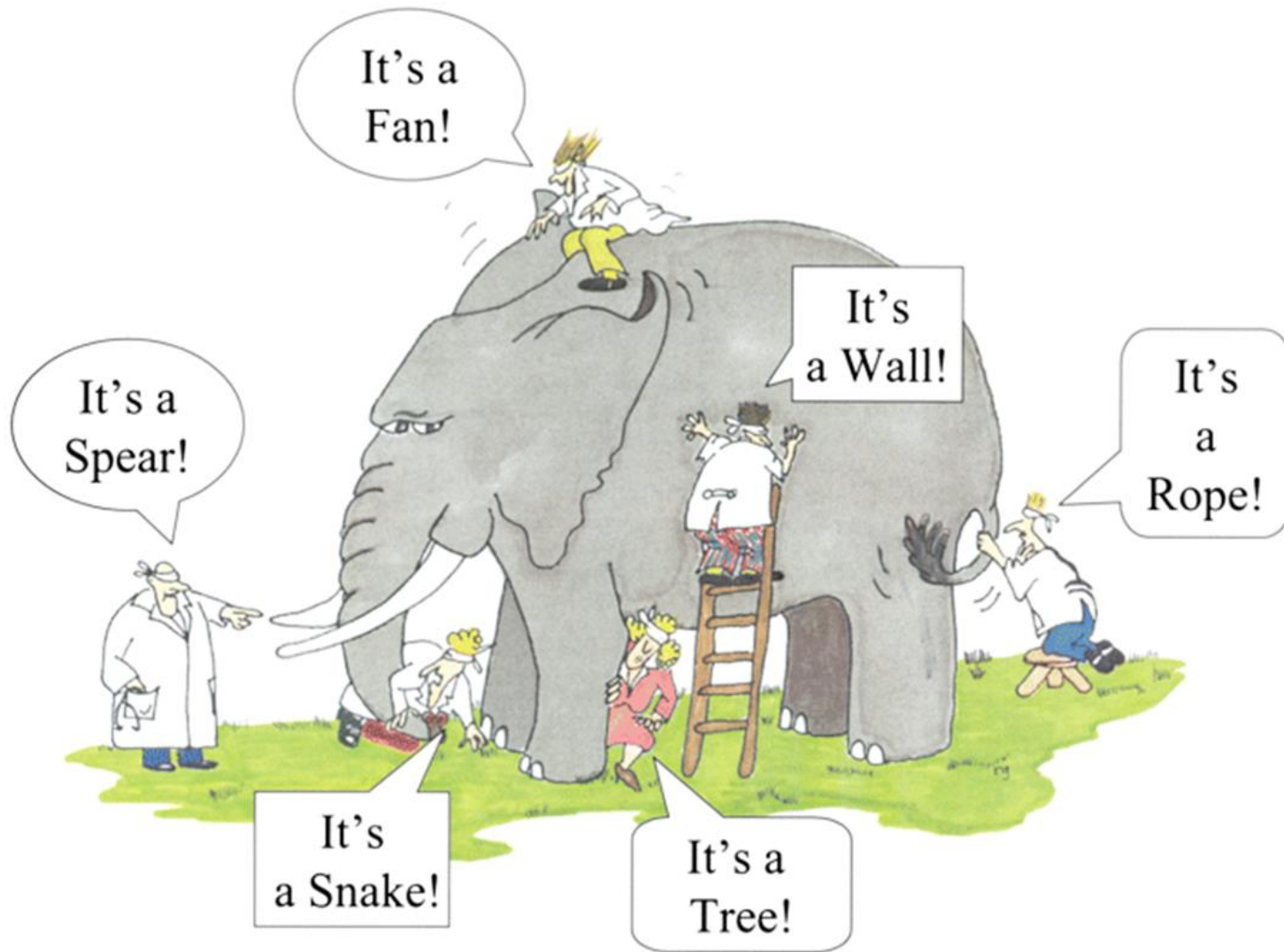
Bedömning för och av lärande

Kimitoön, 11.3.2017

Ann-Catherine Henriksson

ann-catherine.henriksson@abo.fi

www.outbox.com

Frågor som jag kommer att ta upp är

- Vad är formativ bedömning?
- Varför formativ bedömning?
- När bedöms lärandet?
- Vem bedömer?
- Hur arbetar man formativt?

Målsättningar för dagens arbete är

- Att stärka lärarens kunskap om syftet med formativ bedömning och om vilka former den kan ta under vägen mot lärandemålen
- Att läraren har en uppfattning om skillnader och likheter mellan formativ och summativ bedömning och om den syn på lärande som formativ bedömning baserar sig på
- Att läraren känner till några konkreta idéer och verktyg för hur formativ bedömning kan förverkligas i klassrumsarbetet

Varför formativ bedömning?

- Forskning stöder användning av formativ bedömning i undervisningen
- Läroplanen förutsätter att vi som lärare använder oss av FB
- FB ger läraren information om hur hur gå vidare i undervisningen och eleven information om läget i förhållande till lärandemålen
- Formativ bedömning kostar inget :)

Så här svarar Dylan William på frågan Varför formativ bedömning?

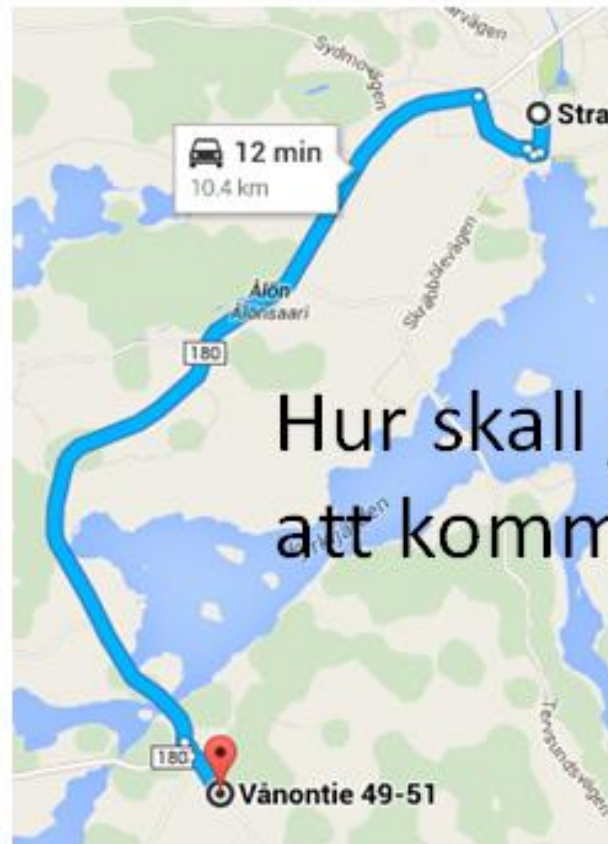

<http://skolvarlden.se/webb-tv/skolvarlden-traffar-dylan-william>

Det handlar om synen på lärande ...

Vart är jag på väg?

Hur skall jag göra för att komma dit?

Var är jag?

Tre frågor i samband med formativ bedömning

	Vart är jag på väg?	Var är jag?	Hur ska jag göra för att komma dit?
Läraren	Dela och synliggör målen	Skapar diskussioner, uppgifter och aktiviteter som bevis för lärandet	Ger feedback som hjälper eleven att komma vidare
Kamraterna	Förstå och dela målen	Aktiver eleverna som resurser för lärandet	
Eleven	Förstå målen	Aktivera eleverna som ägare av sitt lärande	

William, 2013

Vad är formativ bedömning?

- Egentligen inget nytt men betonas mera nu än förr
- Bedömningen är en integrerad del och inte något som sker efter avslutat arbete
- Handlar om att synliggöra lärandet
- Skillnaden mellan formativ och summativ bedömning är inte vad som görs utan för vad det görs
- FB ligger i regel inte som grund för betygssättningen
- Bedömningen är inte formativ om den inte följs upp så att resultatet används i den fortsatta undervisningen

Förändringen i LP2014 i ett nötskal

- Mångsidighet
- Bedömning som främjar lärande
- Elevens delaktighet och ansvar

Skolans bedömningskultur

- klassrumsklimatet
- interaktiva arbetsätt
- synliggör lärandet
- rättvis och etisk bedömning
- mångsidig bedömning
- utnyttja bedömningsinformationen vid planeringen
(LP2014, s. 48)

De mångsidiga kompetenserna

Ämnesövergripande temaområden

- Minst en temahelhet för varje elev under ett läsår
- Eleverna medverkar i planeringen
- Årskursvis eller över årskursgränserna
- Ingen utskriven tid för temahelheten
- Målsättning, innehåll och **bedömning** beskrivs i den lokala läroplanen och preciseras i den skolvisa

Bedömning av arbetet

- ”Förmågan att arbeta omfattar förmåga att planera, reglera och utvärdera sitt arbete, förmåga att handla ansvarsfullt och göra sitt bästa samt förmåga att kommunicera konstruktivt.” (LP2014, s. 51)
- Enskilt arbete och arbete i grupp

Bedömning av attityder och värderingar

Stora skillnader mellan de olika läroämnena gällande

- mål som är relaterade till attityder och värderingar
- attityder och värderingar som föremål för bedömning
- bedömningskriterier för dessa

Ex:

- Samhällslära (åk6, åk9): attitydrelaterade mål men inga bedömningskriterier
- Omgivningslära (åk6): attitydrelaterade mål **och** bedömningskriterier

Läroämnet omgivningslära som ett exempel:

- M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen
- Föremål för bedömning: Att uppfatta omgivningslärans betydelse
- Kunskapskrav: Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

Kamratrespons

- En av de mest effektiva faktorerna för lärande (Hattie, 2012)
- ”Two stars and a wish”
- Fokusera området!
- Tydliga kriterier eller kvalitetsaspekter
- Något positivt och konstruktivt
- Eleven ser att det ofta finns många sätt att nå målen
- Kräver träning!

Elevens självvärdering

- Hjälper eleven att iaktta det egna arbetet
- Hjälper eleven att se sina kunskaper, sina styrkor, sina framsteg men också eventuella utvecklingsbehov
- Stöder eleven att förstå målen och fundera på olika sätt att nå målen
- I utformandet beaktas elevens ålder och mognadsnivå

Det bästa är att veta vad man letar efter innan man börjar leta efter det

Nalle Puh

Synlig målsättning och synlig bedömning

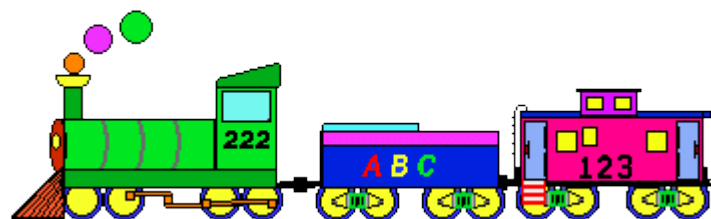
- Vad ska jag kunna och hur ska jag visa att jag kan?
- "Lärarna ska se till att eleverna känner till målen och bedömningsgrunderna." (LP2014, s. 49)
- Kortsiktiga mål främjar motivationen mer än långsiktiga (Rozenhal, 2014)
- Handlar om att synliggöra lärandet och att synliggöra behovet av lärande

Lärarens planering och elevens planering

Ett exempel från Hyvinge (F-2)

<https://hundred.fi/fi/projects/ehdokas-25-joukkoon-mina-osaan-arviointijuna-esi-ja-alkuopetukseen?posts=t>

ELEKTRICITET

VAD SÄGER LÄROPLANEN?

ELEKTRISKA KRETSAR MED BATTERIER, HUR DE KAN KOPPLAS OCH ANVÄNDAS.

LÄSSTRATEGIER FÖR ATT FÖRSTÅ OCH TOLKA TEXTER.

STRATEGIER FÖR ATT SKRIVA OLIKA TEXTER.

VAD SKA VI LÄRA OSS?

VAD ÄR ELEKTRICITET?

HUR UPPTÄCKTES ELEKTRICITET OCH HUR LÄRDE VI OSS ATT ANVÄNDA DEN?

HUR FUNGERAR BATTERIER, GLÖDLAMPOR OCH VANLIGA ELEKTRISKA APPARATER?

VILKA FÖRMÅGOR SKA VI UTVECKLA?

LÄSA OCH FÖRSTÅ FAKTATEXTER

SÖKA OCH SAMMANSTÄLLA INFORMATION

FORMULERA SIG I SKRIFT

ANVÄNDA BEGREPP

BESKRIVA OCH FÖRKLARA

HUR SKA VI VÄRDA VÅRA FÖRMÅGOR OCH VAD VI HAR LÄRT OSS?

SKRIVA EN BESKRIVANDE/ÅTERBERÄTTANDE TEXT OM ELEKTRICITETENS HISTORIA

SKRIVA EN FÖRKLARANDE TEXT OM EN UPPFINNING ELLER ELEKTRISKT FENOMEN

BEGREPP:

POSITIV LADDNING, NEGATIV LADDNING, PLUSPOL, MINUSPOL, ELEKTRON, STATISK ELEKTRICITET, URLADDNING, STROM, STROMKÄLLA, SLUTEN KRETS, SERIEKOPPLING, PARALLELKOPPLING, LEDARE, ISOLATOR, SPÄNNING

Källa:
Jenny Lagesson,
lärare, åk 5

Begrepp

- Kunna matematiska begrepp. Fler/färre, hel/halv, lägesord, ordningstal, kvadrat, cirkel, triangel, rektangel. Större än/mindre än, jämnt/udda, höger/vänster, addition, subtraktion, hörn, sidor.

Problemlösning

- Kunna använda metoder: räknesätt, ramsräkna, mäta, klockan.
- Skriva på mattespråk.

Metod

Kommunicera

- Se mönster.
- Kunna läsa av tabeller och diagram.
- Berätta och visa hur du löst en uppgift.

addition

$18 + 20 = 38$

term + term = summa

subtraktion

$56 - 40 = 16$

term - term = differens

Sortera

SORTERA

Färg: Form:

Storlek:

Mönster:

Geometriskt

Cirkel

Kvadrat

Rektangel

Triangel

Matteverktyg

Taluppfattning: Dela upp tal, kunna 5-kompisar, ramsräkna till 50, neråt-räkning 0-20. Kunna 10-kompisar, fortsätta räkna uppåt eller neråt.

Matematiken finns överallt!

Vi behöver kunna matte för att baka, passa tider, bygga, spela spel m.m.

Vi kan upptäcka mönster och samband runt omkring oss. Det är härligt och spännande med matte för ofta kan man och lösa problemen på flera olika sätt. Då är det bra att vi kan olika så vi kan hjälpa. Bått skura och flera kompisar tillhör. Matris har också ett eget språk. Ett språk som gör det enklare att förklara hur man har tänkt. Det språket kommer vi att för att kunna prata med varandra.

I undervisningen kommer vi att:

- Läsa i mattesboken.
- Läsa med utmaningar.
- Hjälpa varandra.
- Träna.
- Titta på filmer t ex. Livet i mattelandet.
- Spela mattespel på i paden.
- Läsa affär.
- Spela kort.
- Lägga patiens.
- Spela spel med tärning.
- Räka.
- Ta tiden t ex. hur snabbt man cyklar, springer m.m.

<http://blogg.hultsfred.se/malinspplugg/2016/09/01/eleverna-har-sagt-sitt-pedagogiska-planeringen-i-matte-ar-klar/>

Lärarens planeringsunderlag

Tema:	Mål 1 (kryssa)	Mål 2	Mål 3 osv.	Kompetenser	Aktiviteter	Centrala begrepp	Arbetsform (individuell, parvis, grupper, helklass)	Resurser	Material	Bedömning (läraren)	Bedömning (eleven)
vecka 1											
vecka 2 osv.											

Lärandematriser

- Lärandematriser görs för eleven och för läraren
- ”Lärandematriser uttrycker målen och vad eleven ska göra i konkreta handlingar med ett så begripligt språk, att alla elever kan förväntas förstå vad de förväntas kunna göra. Den visar också överskådligt progressionen i lärandet..” (Alm, 2015, s. 16)
- Används före – under – efter arbetet
- I matrisen skriver vi aldrig vad eleven inte klarar

Lärandematrix i musik

Jag	→	→	→
<p>Melodi</p> <p><i>Spelar en enkel melodistämman med (LP2014; Musik 7-9, M3)</i></p>	<p>spelar en enkel melodi med rätt toner och rytm</p> <p><i>viss timing</i></p>	<p>spelar en enkel melodi med rätt toner och rytm i puls med andra</p> <p><i>relativt god timing</i></p>	<p>spelar en enkel melodi med rätt toner och rytm i puls med andra och kommer in på rätt ställe</p> <p><i>god timing</i></p>

Källa: Alm, 2015, s. 51

Lärandematrix i omg.lära

Jag			
<p>Energins bevarande</p> <p><i>En grundläggande förståelse om principen om energins bevarande (LP2014; Omg.l. 3-6, M17)</i></p>	<p>beskriver vår övning med lådan och mätningen av temperaturen</p> <p><i>med hjälp av konkreta erfarenheter</i></p>	<p>beskriver vår övning med lådan och mätningen av temperaturen och ritar en energikedja av övningen</p> <p><i>som en bildserie</i></p>	<p>beskriver vår övning med lådan och mätningen av temperaturen och ritar en energikedja av övningen och en ny energikedja</p> <p><i>som en tillämpning på en ny händelsekedja</i></p>

Att utveckla frågekulturen

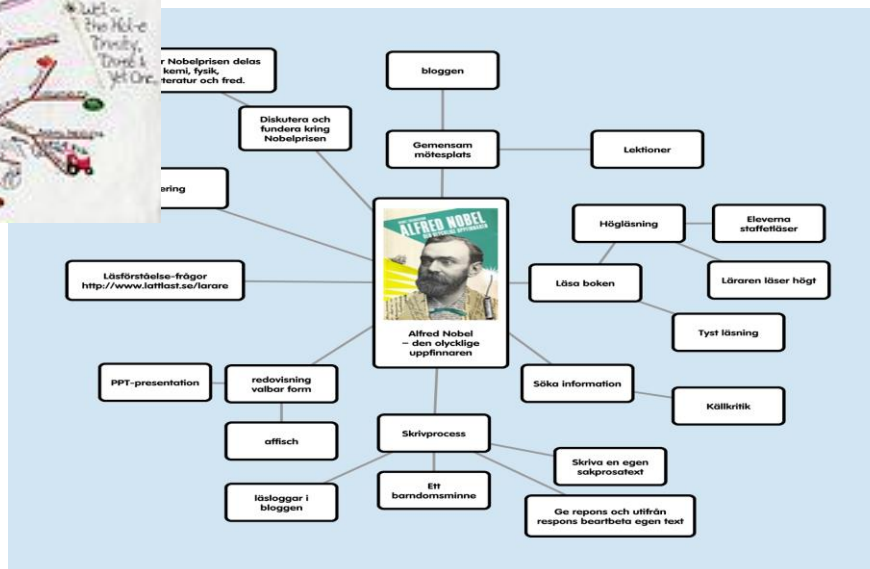
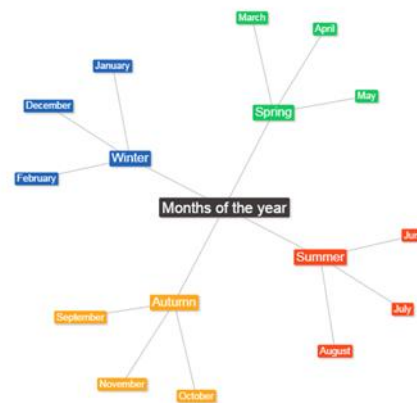
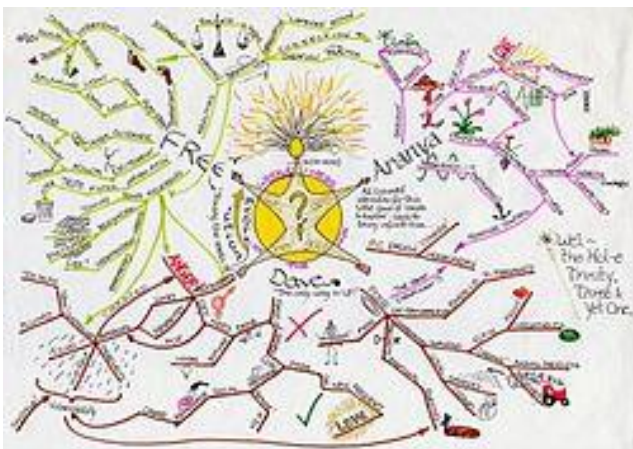
- Ge tillräckligt med tid för eftertanke
- Använd gärna öppna frågor
- "No hands up" för att alla ska tvingas tänka
- Utgå från svaret Ex. På vilka olika sätt kan vi komma till svaret 2?
- "Think – pair – share"
- Låt eleverna ställa frågor, förhöra varandra eller sammanfatta lektionen

När sekvensen börjar

Elevens förkunskap
och tidigare erfarenheter !!

Tankekartor

Verktyg ex. Popplet

Tabeller

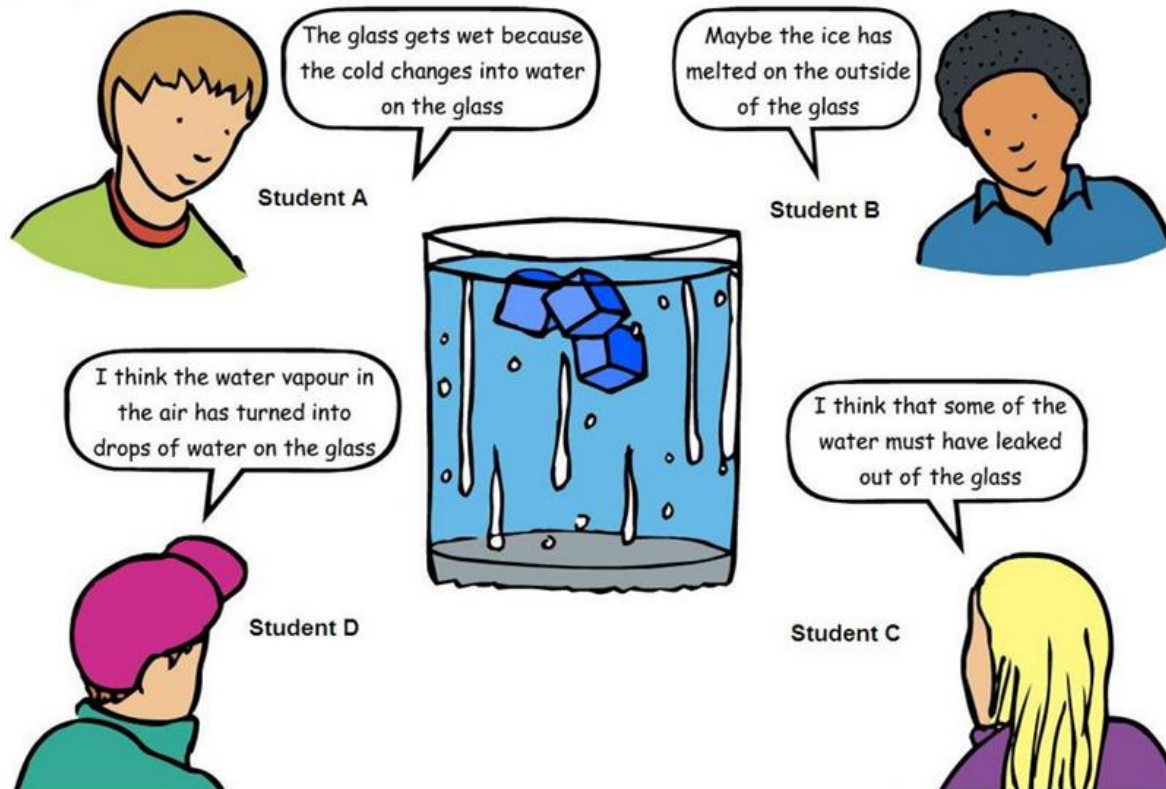
Vad vet jag/vi?	Vart är jag på väg? Vad behöver jag/vi veta?	Hur ska vi göra?

Verktyg t.ex skriven text, postit-lappar, Padlet, Lino ..

Concept cartoon

A glass becomes wet

[From Concept Cartoons 2005]

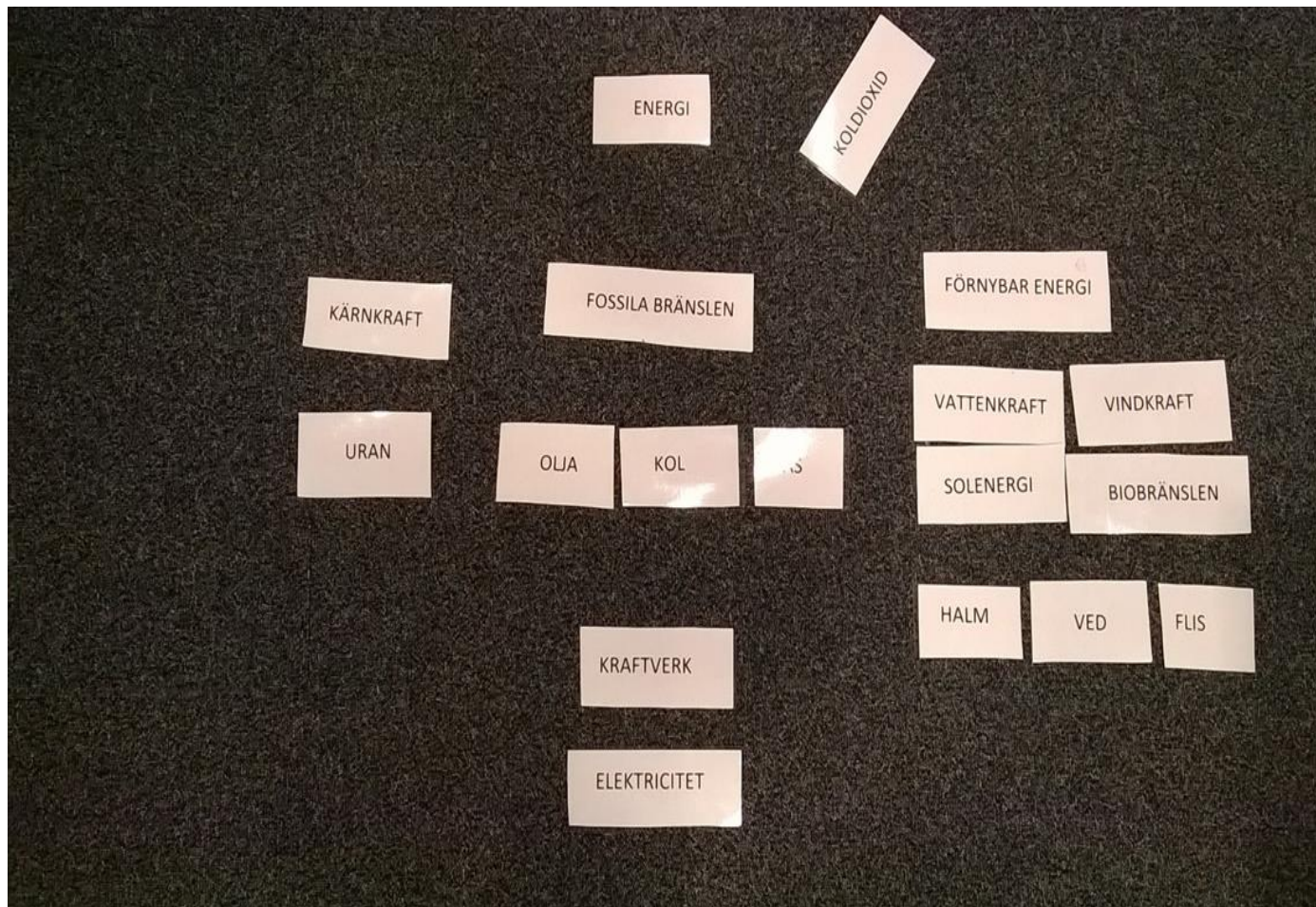
Bildkälla: discoro.wordpress.com

Elevers förkunskaper i samband med textläsning - ett exempel

Påstående	Så här tänker jag	Så här sägs det i texten	Bevis från texten
Genom fotosyntesen produceras mat till växterna	Sant/ Falskt	Sant/Falskt	
Växterna får sin mat från jorden	Sant/Falskt	Sant/Falskt	

Osborne, Jonathan (2016) Reading to learn in Science. Stanfors university.
Översättning och bearbetning Ann-Catherine Henriksson

Begreppskartor

Digitala begreppskartor görs ex. med CmapTools, Explaine everything

Mentala bilder eller texter

Under pågående arbete

Återkoppling – respons som främjar lärandet

eller om vikten av att kunna ställa bra frågor

Handlar om frågorna

Var är jag? Vart ska jag? Hur ska jag göra för att komma dit?

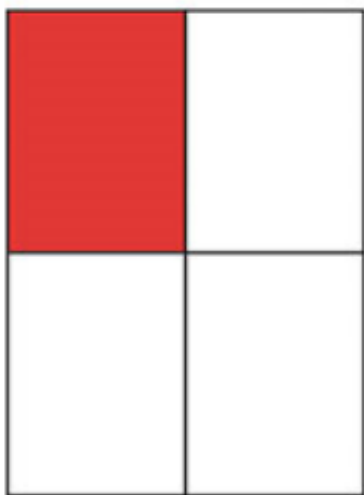

Återkopplingen kan vara på

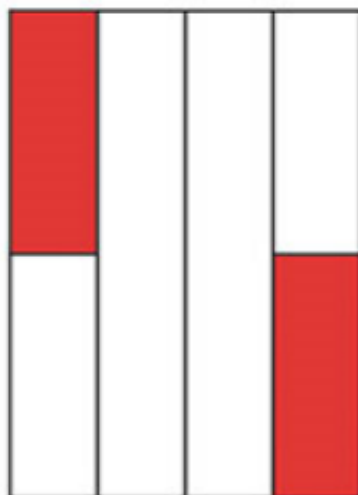
- Uppgiftsnivå Ändra det där. Det här är rätt. ✓
 - Processnivå Hur gjorde du för att ta reda på det?
 - Metakognitiv nivå Hur tänker du då planerar?
 - Personlig nivå Du är så duktig! Kanske var du litet lat här.
- (Hattie&Timperley, 2007)

In which of the following diagrams is one-fourth of the total area shaded?

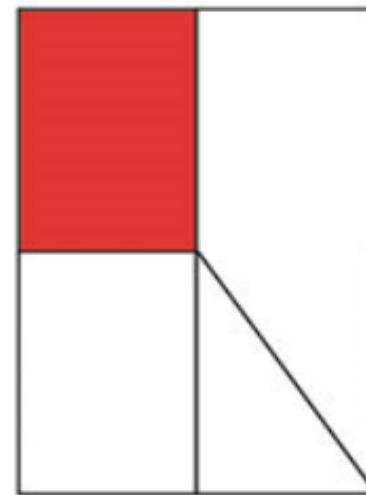
A

B

C

D

Gångjärnsfråga 1

Gångjärnsfrågor

- Lägg gärna in ungefär i mitten av lektionen eller arbetsområdet
- Används i främsta hand för att läraren skall kunna ta ställning till nästa steg
- Ofta i form av flervalfrågor
- Kräver för lärarens del god ämneskunskap och kunskap om vanliga missuppfattningar hos eleverna
- Förbereds av läraren på förhand, gärna i samarbete med kolleger

Gångjärnsfråga 2

Vilken eller vilka av följande är exempel på en blandning: luft, koldioxid, syre, havsvatten?

- A. Ingen av dessa
- B. Koldioxid, havsvatten, luft
- C. Syre
- D. Luft och havsvatten

Under pågående arbete, forts.

- Exit tickets
- Miniwhiteboards, ex. ShowMe, whiteboard.fi
- Muggarna eller andra trafikljus
- glosor.eu, quizlet, quizziz .. (för t.ex. drillfrågor)
- Kahoot, Socrative, Plickers, Mentimeter ...
- filmade presentationer/prestationer med feedback
(Explain everything, Screencast-O-Matic, Youtube)

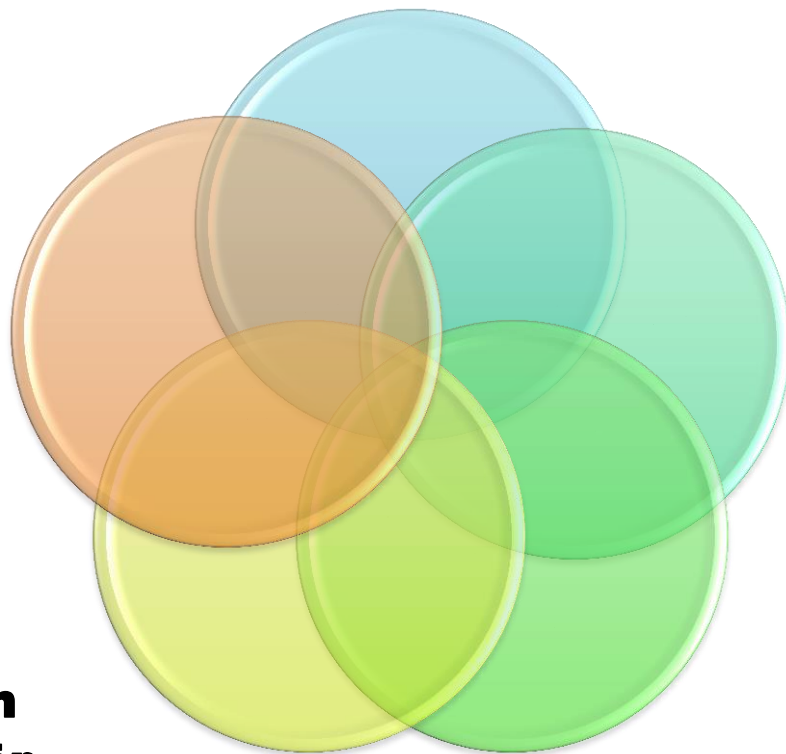
Då sekvensen börjar närma sig sitt slut

- Vad ska jag kunna och **hur ska jag visa att jag kan?**
- Mångsidigheten både gällande innehåll och form
- Dokumenteringen (matriser, dagböcker, loggar, portfolion, foton, filmer, appen Seesaw, QR-koder ...)

Tydliggör målen

**Aktivera
eleverna till
ägare av sin
lärprocess**

**Skapa
aktiviteter som
synliggör
lärandet**

**Aktivera
eleverna som
lärresurser för
varandra**

**Återkoppling
som främjar
lärande**

Var hittar jag som lärare mera idéer?

- Facebook: Bedömning för lärande
- Googla eller sök på Youtube: Dylan Wiliam
- Delakultur!!
- Kollaborativt lärande
- Olika lärarnätverk

Lärarens lärstig

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1YnBtGRWulxvg-78WXOeX59XA6WkKUXb7zKEb4B49Dqs/edit#gid=1360642542>

Pekka Peura, översättning Winellska skolan, Kyrkslätt)

Litteraturtips

- Alm, J. (2015). *Lärandematriser. Att få eleven att förstå*. Gothia fortbildning.
- Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur
- Quakrim-Soivio, H. (2015). *Oppimisen ja osaamisen arviointi*. Helsingfors: Otava.
- Wallberg, H. (2015). *Återkoppling för utveckling. Från förmedling till handledning*. Gothia fortbildning.
- Wiliam, D. (2013). *Att följa lärande: formativ bedömning i praktiken*. Studentlittertur.
- Wiliam, D & Leahy, S. (2016). *Handbok i formativ bedömning – strategier och praktiska tekniker*. Stockholm: Natur och Kultur.

En läroplan ändrar ingenting i sig, det är i undervisningen och i sista hand i elevens lärande vi ser förändringen.

Tack för att
du lyssnade!

